



СИЛАБУС навчальної дисципліни

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
Всесвітньої історії та міжнародних
відносин

Рівень освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-наукова програма підготовки
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-наукової програми

Третій (освітньо-науковий)

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія

Докторів філософії

4

2 рік, 3 семестр

Додаткові навчальні дисципліни, які
вивчаються понад обсяги, визначені
навчальним планом
згідно з розкладом

українська

Понеділок 13.00 (304 кабінет, з можливістю
дистанційної роботи на платформах ZOOM
та Google-class).

Дні занять
Мова викладання
Консультації

доктор історичних наук, професор

Ячменіхін Костянтин Михайлович

Викладач

E-mail: Kostas48@ukr.net

Контакти

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Інструментарій історичного дослідження» розроблений для здобувачів закладів вищої освіти історичних спеціальностей з урахуванням наявності у них повної вищої освіти (магістр), які навчаються за освітніми програмами доктора філософії з історії для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Курс «Інструментарій історичного дослідження» розрахований на III-й семестр, передбачає 20 лекційних, 14 практичних години, а також 86 годин самостійної роботи. Зміст курсу поділяється на 3 змістових модулі.

Мета курсу:

- ✓ ознайомлення з основними завданнями, джерелами та літературою курсу «Інструментарій історичного дослідження»;
- ✓ закріплення та поглиблення здобутих айд час навчання у вищих навчальних закладах знань з філософії історії, методології та методики історичних пошуків;
- ✓ розвиток навичок правильного підбору методичних прийомів для розкриття тієї чи іншої наукової історичної проблеми;
- ✓ оволодіння навичками роботи з різними методами історичного дослідження;
- ✓ вироблення уміння правильно підбирати джерела для наукової роботи;
- ✓ вироблення правильного розуміння наукового пізнання.

Завдання курсу:

- ✓ з'ясувати розвиток методологічних прийомів і засобів в історичному пізнанні;
- ✓ визначити особливості застосування різних методів наукової роботи;
- ✓ оволодіння практичними навичками роботи з основними поняттями, структурою та методами пізнання історії;
- ✓ засвоєння основних методів систематизації історичних даних та методів аналізу під час наукової роботи;
- ✓ засвоїти традиційні та формалізовані методи дослідження;
- ✓ виховання об'єктивного ставлення до історичного дослідження, формування толерантного, науково-етичного ставлення до інших авторів наукових праць.

**ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ**

Очікувані результати навчання (програмні результати навчання, загальні та фахові компетентності), що формуються у процесі вивчення дисципліни «Соціологічний інструментарій та комп'ютерні моделі в історичних дослідженнях»:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1 Здатність до системного наукового мислення для здійснення дослідницької діяльності на основі власного наукового досвіду та світогляду.

ЗК 2 Здатність до вирішення актуальної наукової проблеми шляхом аналізу наявного наукового доробку та створення нових знань та методів для її розв'язання.

ЗК 3 Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї, формулювати та експериментально перевіряти наукові гіпотези, планувати, розробляти та реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти і програми.

ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.

ЗК 6 Здатність до використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, комп'ютерних засобів та програм для реалізації своєї дослідницької діяльності.

ЗК 7 Здатність працювати в команді з дотриманням етичних зобов'язань, інтегруватися у світове наукове середовище, керуючись принципами академічної доброчесності.

ЗК 8 Здатність до неупередженого сприйняття та аналізу існуючих наукових ідеї та концепцій, об'єктивної оцінки власних наукових здобутків, до критичності і самокритичності.

ЗК 10 Здатність до саморозвитку та самовдосконалення.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1 Здатність до комплексного вивчення та системного розуміння предметної галузі за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.

ФК 2 Здатність до пошуку, отримання доступу до джерел інформації шляхом використання облікової документації архіву та музею, бібліотечного каталогу, новітніх ІКТ-ресурсів для формування джерельної бази дисертаційного дослідження.

ФК 3 Здатність до критично-оцінювального ставлення до різних типів історичних та археологічних джерел, їхнього широкого використання для написання дисертаційного дослідження.

ФК 4 Здатність інтерпретувати результати наявних наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення, виявляти й аргументовано критикувати фальсифіковані та псевдонаукові розробки з історії та археології.

ФК 5 Здатність до опанування наукової термінології, вільного оперування нею у власній науковій діяльності.

ФК 6 Здатність до використання сучасних методів та методологічних практик історичного та археологічного досліджень для комплексного вивчення дослідницького об'єкту та максимальної реконструкції відповідного історичного зрізу.

ФК 7 Здатність презентувати результати наукових досліджень з історії та археології в усній і письмовій формі з урахуванням галузевої специфіки відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ФК 8 Здатність до постановки та вирішення нових проблем в галузі історії та археології, запровадження результатів інноваційної діяльності до наукового обігу та їх широкої популяризації.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, відведених на:				
	Усього	Лекції	Семінарські та практичні заняття	Лабораторні та індивідуальні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Історичне дослідження: поняття, структура, метод.					
Поняття методу та його місце в історичній науці.	6	2			4
Логіка історичного дослідження	12	2	2		8
Понятійний апарат як інструмент історичного дослідження	14	2	2		10
Разом за змістовий модуль 1	32	6	4		22
Змістовий модуль 2. Методи збору історичної інформації.					
Пошук та вибірка документальної інформації	12	2	2		8
Методи аналізу історичних джерел.	12	2	2		8
Соціологічний інструментарій в історичних дослідженнях.	12	2			10
Разом за змістовий модуль 2	36	6	4		26
Змістовий модуль 3. Методи систематизації історичних даних. Методи аналізу в історичних дослідженнях.					
Моделі історичних даних.	10	2			8
Статистичні методи систематизації історичної інформації.	14	2	2		10
Традиційні методи аналізу: структурно-функціональні підходи.	14	2	2		10
Історичні явища і процеси в контексті причинно-наслідкового	14	2	2		10

аналізу				
Разом за змістовий модуль 3	52	8	6	38
Усього годин	120	20	14	86

Тематика практичних занять

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин
1.	Логіка та елементи історичного дослідження	2
2.	Методи роботи з історичними поняттями	2
3.	Методи аналітико-синтетичної переробки наукової інформації	2
4.	Методи формалізації відомостей історичних джерел	2
5.	Різновиди статистичних методів систематизації історичної інформації	2
6.	Основні методи історичного дослідження	2
7	Історичні явища і процеси в контексті причинно-наслідкового аналізу	2

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Аникеев И.А. Историческая информатика в России. Ставрополь, 1999.
2. Барг М.А. Категории и методы исторической науки. М., 1984.
3. Бартон В.И. Сравнение как средство познания. М., 1986.
4. Берков В.Ф. Научная проблема (логично-методологический аспект). Минск, 1979.
5. Бородкин Л.И. Контент-анализ в исторических исследованиях. М., 1984.
6. Бородкин Л.И. Многомерный статистический анализ в исторических исследованиях. М., 1986.
7. Богаров А.В. Основные методы исторического исследования: учебное пособие. Томск, 2006.
8. Вен П Как пишут историю: опыт эпистемологии. М., 2003.
9. Гамаюнов С.А. Композиционный метод в историческом познании. М., 1994.
10. Дорошенко Н.М. Российская методология истории (философские подходы). СПб., 2005.
11. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Л., 1999.
12. Зашкільняк Л. Новий погляд на українську історіографію XIX – поч. XX ст. // Український історичний огляд: Вип. I. К., 1999.
13. Зашкільняк Л.О. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. Л., 2007.
14. Ерохина Н.А. Синергетика как методологическая основа исторического познания (историографический анализ). М., 2006.
15. Каланкура Я.С. Українська історіографія. К., 2004.

16. Капица С.П. Синергетика и прогноз будущего. М., 2003.
17. Кислюк К.В. Історіографія в українській культурі: від концепту до концепції. Харків, 2008.
18. Ковальченко И.Д. Методы исторического исследования. М., 2003.
19. Коломийцев В.Ф. Методология истории (от источника к исследованию). М., 2001.
20. Логические методы и формы научного познания / В.Т. Павлов, К.Ф. Руденко, И.С. Семенов. Киев, 1984.
21. Лукашевич В.К. Научный метод: структура, обоснование, развитие. Минск, 1991.
22. Лутченко В.С. Основы научного творчества (некоторые вопросы теории, методики и практики). К., 1976.
23. Лютый А.А. язык карты: сущность, система, функции. М., 2002.
24. Макаров М.Л. Основы теории дискурса. М., 2003.
25. Мегилл А. Историческая эпистемология. Пер. М. Кукарцевой. М., 2007.
26. Могильницький Б.Г. Введение в методологию истории: учебное пособие. М., 1989.
27. Парахонская Г.А. Контент-анализ документов: учебное пособие. Тверь, 2004.
28. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія. Історіографія світової і української історії XVII – XX ст. К., 2002.
29. Репина Л.П. История исторического знания: учебное пособие для вузов. М., 2004.
30. Розов Н.С. Историческая макросоциология: методология и метод: учебное пособие. Новосибирск, 2009.
31. Савельева И.М. Теория исторического знания: учебное пособие. СПб., 2008.
32. Санцевич А.В. Методика исторического исследования. Киев, 1990.
33. Селунская Н.Б. Теория и методология истории: учебное пособие. М., 2003.
34. Смоленский Н.И. Теория и методология истории: учебное пособие. М., 2007.
35. Томпсон П. Голос пришлого: устная история. Пер. с англ. М.Л. Коробчина. М., 2003.
36. Щапов Я.Н. Справочный инструментарий историка России. М., 2007.
37. Яблонская А.И. Модель и метод исследования науки. М., 2001.

